

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

פרשת לך לך

חידושי תורה ושאלות מ - א' ועד ת' על **פרשת השבוע** וענייני דיומא מהמפרשים מדרשים וכד'

התשובות מסודרות לפי סדר **א-ב**

בפרשה 126 פסוקים = עבדים

פרשת 'לך לך' יש בה מצות עשה אחת, והיא מצות מילה, שנאמר (בראשית יז) **זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר**. ונכפלה בסדר **אשה פי תזריע**, דכתיב (ויקרא יב) **וביום השמיני ימול בשר ערלתו**.

והרבה מצות נכפלו במקומות הרבה בתורה, וכולן לצורך, כמו שפרשום חכמינו ז"ל (שבת קלב-קלה) (ספר החינוך)

ולא יקרא עוד את שםך אברהם והיה שםך אברהם פי אב המון גוים נתתיך. (וי ה)

מנין לנוטריקון מן התורה? שנאמר: **פי אב המון גוים נתתיך**; אב נתתיך באומות, בחור נתתיך באומות, חביב נתתיך באומות, מלך נתתיך באומות, נאמן נתתיך לאומות. **יאנכי** אנא נפשי כתבית יהבית. אמירה כתיבה נעימה יהיבה. **ירט הדרך**, יראתה ראתה נטתה. **כרמל**, כר - מלא. **נצטדק** נכונים צדיקים טהורים דכים קדושים. (ילקו"ש)

אברהם אבינו ע"ה היה אב העולם כאדם הראשון שהיה אב המון גוים שכל התולדות משתלשלות וכן מצינו באברהם שנקרא אדם, ממה שדרשו רז"ל (יהושע יד טו) **הגדול בענקים הוא**, זה אברהם. (רבינו בחיי)

פי אב המון גוים נתתיך גמטריא **הנה ימים באים נאם י-הוה והקמתי לדוד צמח** (ירמיהו כג ה) = 1073 .

וכן בגימטריא **ואכלת את כל העמים** (דברים ז טו) = 1073

והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדלתם לדלתם לברית עולם להיות לך לא-להים ולזרעך אחריך. (וי ז) ולא אניחם תחת ממשלת שום כוכב או מלאך. **ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם**. (וי יא). **ברית** בגימטריא תרי"ב והמילה עצמה מצוה הרי תרי"ג. מכאן ששקולה מילה כנגד כל המצוות. (מנחה בלולה)

מצוות נוספות ששקולות כנגד כל המצוות - ציצית, צדקה, שבת, תלמוד תורה, וישיבת ארץ ישראל.

כתב הרוקח - **הלולב** שקול כנגד כל התורה. כיצד? התורה מתחילה באות **ב' בראשית** ומסתיימת באות **ל' ישאאל** ספרי הנביאים מתחילים באות **ו' ויהי אחרי מות משה** ומסתיימים באות **ל' אלהיו עמו ועל**. הרי לנו אותיות **לולב**, לרמז שהלולב שקול כנגד כל התורה כולה.

חידה - איזה פרק בתהלים מופיע פעמיים כמעט באופן זהה. והביאור בזה

בפרק יד כתוב: **א למנצח לדוד אמר נבל בלבו אין א-להים השחיתו התעיבו עליה אין עשה טוב**; ב-הנה משמים השקיף על בני אדם לראות הניש משפיל דרש א-להים: **ג הפל סר יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אהד**; ד-הלא ידעו כל פעלי און אכלי עמי אכלו לחם -הנה לא קראו: **ה שם פחדו פחד פי א**; הים גדור צדיק: **ו עצת עני תבישו פי י-הנה מחסהו: ז מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב י-הנה שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל**. בפרק נג כתוב: **א למנצח על מחלת משפיל לדוד**; ב-**אמר נבל בלבו אין א-להים השחיתו והתעיבו עול אין עשה טוב**; ג-**להים משמים השקיף על בני אדם לראות הניש משפיל דרש את א-להים**; ד-**כלו סג יחדו נאלחו אין עשה טוב אין גם אהד**; ה-**הלא ידעו פעלי און אכלי עמי אכלו לחם א-להים לא קראו**; ו-**שם פחדו פחד לא הנה פחד פי א-להים פנר עצמות חנה הבשטה פי א-להים מאסם**; ז-**מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב א-להים שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל**.

פרש"י - **הא' על חרבן בית ראשון** [שהחריבו נבוכדנצר] וזה על בית שני [שהחריבו טיטוס הרשע].

המלבי"ם ביאר - **שהראשון הוסד מדוד המלך על שניצול ממלך אדיר וחילו הגדול שבאו עליו**, המזמור השני על ימי חזקיהו ובימי חזקיהו שנעשה להם **נס** במפלת סנחריב מצאו שמזמור הזה מכוון לענינם .

ותקנוהו לאמרו על מחלת שהוא מין כלי זמר מיוחד, ואמרו שדוד ראה ברוח הקודש את העתיד ושרמז עליו,

וע"כ אמר שהוא משכיל לדוד, שדוד השכיל על דבר בשכל טוב שהוא השגת רוח"ק.

והרד"ק ביאר - שהוא מדבר על הגלות [במזמור הראשון] ומסיים בישועה [במזמור השני].

ואעשה לגוי גדול ואבכרקה ואגדלה שמה ונהיה ברקה. (יב ב) פרש"י - **ואעשה לגוי גדול** - זה שאומרים "אלהי אברהם". **ואבכרקה** - זה שאומרים "אלהי יצחק". **ואגדלה שמה** - זה שאומרים "אלהי יעקב". יכול יהיו חותמין ככלן? תלמוד לומר: **"נהיה ברקה"** - בך חותמין ולא בהם.

נאמר במשנה: **"על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים"** (אבות פ"א מ"ב).

שלושת עמודי עולם אלה הם כנגד שלושת האבות. אברהם היה גמילות חסד יצחק עבודה, שהקריב עצמו קרבן לה' יעקב - התורה, דכתיב **ויעקב איש תם יושב אהלים** באהלי תורה. **לכאורה** הסדר היה צריך להיות קודם חסד שזה אברהם, אח"כ עבודה כנגד יצחק ואח"כ יעקב כנגד התורה, מדוע הקדים את יעקב לאברהם. כתוב במשלי (יד לד) - **צדקה תרומם גוי וחסד לאמים תשא**. ביארו חז"ל חסד מעשה הצדקה של האומות יחשב עוד לחטאת, כי גוזלים מזה ונותנים לזה. **תרומם גוי** - אלו ישראל, כי המה יתרוממו בעבור הצדקה. (מצודת דוד) רואים שיש פעמים שאדם עושה צדקה ונחשב לו לעוון והדרך לתת צדקה שלא תחשב עוון היא על ידי לימוד התורה. לפיכך נקט על התורה לפני גמילות חסדים, שגמילות חסדים בלי תורה הינה חטא .

ואחרי כן יצאו ברקש גדול. (טו יד) סופי תיבות למפרע **לשון**, רמז שיגאלו בזכות שלא ישנו הלשון. (רבינו אפרים)

איתא במדרש (שה"ש רבה פד) - בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים: שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה.

שאלות

- א. וַיִּקְחוּ אֶת כָּל רֶקֶשׁ סֹדֶם וַעֲמֹרָה וְאֵת כָּל אֲקָלָם וַיִּלְכְּדוּ. (יד יא) ולהלן כתיב וַיִּשָּׁב אֶת כָּל הָרֶקֶשׁ וְגַם אֶת לוֹט אֲחִיו וְרֶקֶשׁוֹ הַשֵּׁיב וְגַם אֶת הַנְּשִׁים וְאֵת הָעַם. מדוע כתוב שהחזירו את הרכוש ולא כתוב שהחזירו את כָּל אֲקָלָם. איזה דבר מאכל אסור היה להם לאכול.
- ב. על מי נאמר שאם גונב מתחייב על זה מיתה, גם אם בשיעור של פחות משוה פרוטה.
- ג. וְלִישְׁמֵעָאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בְרַכְתִּי אֹתוֹ וְהַפְרִיתִי אֹתוֹ וְהַרְבִּיתִי אֹתוֹ בְּמֵאד מְאֹד שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים יוֹלִיד וְנִתְּתִיו לְגֹי גְדוֹל. (זו ט) לכאורה מה הברכה בזה שיוליד י"ב נשיאים רשעים מהגר, הלוא טוב יותר שיהיו מעט רשעים בעולם.
- ג. כִּן בִּג בִּג אֹמֵר הִפֵּךְ בֵּה וְנִהְפֵךְ בֵּה, דְּכֻלָּא בֵּה וּבֵה תִּתְּנוּ, נְסִיב וּבְלָה בֵּה וּמִנָּה לֹא תִזְעַזְעוּ, שְׂאִינן לָךְ מִדָּה טוֹבָה הִימְנָה. כִּן הֵא הֵא אֹמֵר לְפָנִים צַעֲרָא אֲגָרָא. (אבות ה כב-כג) מה הטעם שנקראו התנאים האלו בשם כִּן בִּג בִּג ו-כִּן הֵא הֵא. והקשר לפרשתנו.
- ד. וְגַם אֵת הַגִּי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנֹכִי וְאֲחֵרֵי כֵן יֵצְאוּ בְרַכְשׁ גְּדוֹל. פרש"י - דָן אֲנֹכִי בעשר מכות. רמז למכות מצרים בפסוק.
- ה. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֵת פֶּסֶף וְהִתְּהַה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרָכֶם לְבְרִית עוֹלָם. (זו יג) מה הטעם שנכתב הַמּוֹל יִמּוֹל והוא כפל לשון. מה הדין בתינוק שנולד מהול. מהול.
- ו. ראייה בפרשה שהנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום.
- ז. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. (טו יג) מדוע כאשר שמע אברהם אבינו את דבר הגזירה על סדום עמד עליהם בתפילה והתחנן אולי יש תְּמַשִּׁים צְדִיקִים, אולי יִמְצְאוּן שְׁם אֲרַבְעִים שלושים עשרים עשרה. וכאן שתק ולא אמר מאומה.
- ח. מובא בחז"ל שאברהם אבינו גר בחברון וכן יצחק ויעקב. מה הטעם שהעיר נקראת בשם חברון.
- ט. כמה שנים האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ראו זה את זה.
- ט. כל המצוות מברך עובר לעשייתן חוץ ממצווה זו, והטעם בזה.
- י. בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנֵו (זו כו) באיזה יום נמול אברהם אבינו.
- כ. וּמַלְכֵי צִדְקָה מְלִךְ שְׁלֹם הוֹצִיא לָחֶם וַיְוִי (יד יח) מה הטעם שהוציא קודם לחם ואח"כ יין. והיה מנהגם לשתות קודם יין כדי לפתוח את התיאבון. על מי נאמר שיותר לו לשתות יין רק בסעודה, ומדוע.
- ל. בפרשתנו לומדים ששינוי השם קורע גזר דין, ומכאן נהגו לשנות את שם החולה.
- ל. זאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵינֵי זְרַעְךָ אֲחֵרֵיךָ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר (זו יז). מה הטעם שאלהו הנביא מגיע לכל ברית מילה של בני ישראל.
- מ. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֵת פֶּסֶף וְהִתְּהַה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרָכֶם לְבְרִית עוֹלָם. (זו יג) איתא במדרש (משנת רבי אליעזר פרק כ) גדולה היא השבת, שהיא אחת משלוש בריתות שנתן הקב"ה בינו ובין בריותיו. ואילו הן. הקשת, והמילה, והשבת. על אילו דברים נוספים נאמר עליהם ברית.
- נ. פרעה אמר - לִי יֹאדִי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי. (יחזקאל כט ג) המצרים היו מאמינים שהיאור נילוס הוא קדוש ושהתנינים הגדולים שבו יש בהם אלהות, ושיש תנין אחד הגדול מכולם שהוא מושל על כולם והוא ברא את עצמו ואת היאור, ופרעה היה מתפאר שהיאור הוא שלו והוא בראו וכן שעשה את עצמו עם היאור (מלבי"ם). אלו עוד מלכים עשו את עצמם אלוה.
- ס. וְדוֹר רְבִיעִי יִשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שְׁלֹם עֲוֹן הָאֲמֵרִי עַד הֵנָּה. (טו טז) פרש"י - כי מעת שהחל גלות מצרים עד שירשו ישראל את הארץ היו ארבעה דורות, ואלו הם יהודה פרץ חצרון כלב, שהרי כלב בן חצרון מבאי הארץ היה. מי מיורדי מצרים שהיו דור רביעי זכו להיות מבאי הארץ בתום גלות מצרים.
- ע. וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֵל אַבְרָם לֵךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. (יב א) איתא במדרש (ילקו"ש) ולמה לא גילה לו? כדי לחבבה בעיניו, וליתן שכר על כל פסיעה ופסיעה. כיצד ידע אברהם לאן ללכת.
- פ. בְּנֵי קְטוֹרָה הֵם שֵׁשׁ בָּנָיו שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ מֵאִשְׁתּוֹ קְטוֹרָה. וזמן יקשן מדן מדין ישבק שוח. בגמרא נאמר שבני קטורה, שנולדו לאברהם לאחר שנצטווה בברית המילה, חייבים בברית מילה. לדעת הרמב"ם, חיוב המצווה חל גם על בני קטורה ולכן כל צאצאי בני קטורה חייבים למול את ילדיהם ביום השמיני. ואיתא בגמרא (יבמות עא.) תוֹשָׁב וְשֹׁקֵר לְאֹתוֹנֵי עֲרָבִי מְהוּל וְגִבְעוֹנֵי מְהוּל שֶׁלֹא יֵאָכֵל בְּפִסְחָא. אם הם מצווים על המילה מדוע אינם ראויים לאכול מקרבן פסח.
- צ. וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֵל אַבְרָם לֵךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. (יב א) מדוע בפסוק זה נאמר בלשון וַיֹּאמֶר שהוא לשון רך, ואילו בפסוק וַיִּלְךְ אַבְרָם פֶּאֶשֶׁר דָּבָר אֵלָיו יְ-הוָה (יב ד) נאמר בלשון דיבור שהוא לשון קשה.
- ק. וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֵךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֵךְ אַבְרָהָם כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ. (זו ה) למה נשתנה שמו של אברהם וישמו של יעקב דכתיב וַיֹּאמֶר לוֹ אֱ-לֹהִים שְׁמֵךְ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֵךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֵךְ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. (לה ט) , ואילו שמו של יצחק לא השתנה.
- ר. מספר הימים שהאישה מעוברת עד שמברכים את ברכת המילה - רמז בפסוק וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זְרַע וְהִנֵּה בֵן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי (טו ג)
- ש. תיקן את ברכת המינים - הברכה התשע עשרה בתפילת שמונה עשרה, שמו רמזו בברכה.
- ת. אחר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דָבָר יְ-הוָה אֵל אַבְרָם בְּמִחְזָה לֵאמֹר אֵל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד. (טו א) פירש הא"ע בְּמִחְזָה במראות הנבואה כתיב ביחזקאל (א כה) כִּמְרָאָה הַקִּשְׁתָּ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינָי בְּיוֹם הַגִּשְׁשׁ כִּן מְרָאָה הִנֵּה סָבִיב הוּא מְרָאָה דְמוּת כְּבוֹד יְ-הוָה וְאֲרָאָה נֹאפֵל עַל פְּנֵי וְאֲשַׁמַּע קוֹל מְדַבֵּר. מה ההבדל בין מִחְזָה לבין מְרָאָה.

מקורות / חידודים *

ג. ובדבר זה יש לתרץ מה שקשה במה שראינו שבירך הוא ית' את אברהם ע"י הגר שיוליד י"ב נשיאים וכי מה זו ברכ' שיבואו הרבה כמותם לעולם הלא טוב יותר שיהיו רשעים מעטים אלא שמתוך הרבוי יתרבו גרים כמו שארז"ל הגלה הקב"ה את ישראל כדי שיתוספו עליהם גרים כמ"ש וְיִרְעַתִּיהָ לִי בְּאֶרֶץ (הושע ב כה) (ט"ז שם). פרש"י - כזורע סאה להכניס כמה כורין כן יתוספו עליהן בארץ ישראל כמה גרים.

וכתב ה'עין אליהו' שבהקדמה זו תתורץ הקושיא, כי אימתי נאמר הכלל שא"ין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, דווקא כשיהיה הקץ של בעתה, אבל כשיהיה הקץ של 'אחישה' ויעשו תשובה, אף שלא יצאו כל הנשמות שבגוף - בא יבא משיח צדקנו, וככה תתקיים כשישמרו בני ישראל שתי שבתות כהלכתן, כי אז ימהר הקב"ה ויחיש לגאלנו גם כאשר לא יכלו כל הנשמות שבגוף (ראה 'יפה תואר' ב"ר כד, ד).

המהרש"א מתרץ את קושיית התוס', וז"ל: "ואולי שהוא כענין שאמרו שהיתה אשה אחת יולדת במצרים ששים ריבוא בכרס אחד, והוא משה - שהיה שקול ככל ישראל, כן אם יזכו ישראל תלד אשה בענין זה ס' ריבוא בכרס אחד, שהנולד יהיה כס' ריבוא נשמות שבגוף", רצ"ל, כי בזכות שמירת שבת יזכו שיתקיים מיד דבר זה 'שיכלו כל הנשמות שבגוף', והיינו, שיוולד תינוק הכלול מהרבה נשמות, וממילא יתרוקן החדר שמכונה בשם 'גוף' שהוא מקור נשמות ישראל, ויבא משיח בן דוד.

ה'יפה תואר' (שם) כתב: "ושמא יש לומר, ד'אלמלא שמרו ב' שבתות היו נגאלים', לאו בביאת המשיח, אלא שישבור עול הגוים מעליהם, שלא יצערום, ויהיה עמהם בשלום, וכמו שהיו בימי בית שני, אבל לביאת בן דוד... צריך כמה תנאים", ותנאי זה של 'עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' נאמר רק לביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

ל. **אע"פ** שהוחלט אדם בעבירות עד שקו הדין נותן להיות נגמר דינו לרעה לא יתיאש מן הרחמים ומן התפלה ומן התשובה וירבה בתפלות ובצדקות וישנה מעשיו ויעשה בעצמו תחבולות להתעורר בשנוי הנהגותיו כגון שנוי השם עד שיתעורר בשנוי זה שהוא אחר ושהנהגותיו יתחדשו בהתחדשות השם או שישנה את מקומו וכן כל כיוצא בזה. (המאירי שם)

פי' שנוי השם. שמשנה שמו שאינו האיש בעל העבירות כדי שלא יזכירוהו לרעה ובר מהכי דבטיל ונפיק מאצטגנינות דיליה כדרך שאמר באברהם. (הריטב"א שם)

ל. לשון הרע - בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים א יט) מה לך פה אליהו וגו', וכתוב קנא קנאתי לה' אלהי צבאות פי עזבו ברייתך בני ישראל וגו'. אומר לו, חייך, שכל מקום שהרשם הקדוש הזה ירשמו אותו בני בכש"ם, אפה תזדמן לשם. והפה שהעיד שישאל עזבו, הוא יעיד שישאל מקימים את הברית הזו. נהרי שנינו, על מה נענש אליהו לפני הקדוש ברוך הוא? על שאמר לשון הרע על בניו. (זוהר לך לך צג - מתורגם)

מ. **עשרה דברים נאמר בהן ברית**: הקשת, המילה, השבת, ע"ז, תלמוד תורה, שחרור עבדים, כהונה, לוויה, מלכות בית דוד, וארץ ישראל. הקשת - שנאמר את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית (בראשית ט"ז: יג), המילה - שנאמר והיתה בריתי בבשרכם (שם י"ז), השבת - שנאמר לעשות את השבת לדורותם ברית עולם (שמות ל"א: ט"ז), ע"ז - שנאמר ושמרתם את בריתי (שם י"ט), זו ברית ע"ז, ותלמוד תורה - שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שם ל"ד), שחרור עבדים - שנאמר אנכי כרתי ברית את אבותיכם (ירמיהו ל"ד: י"ד) ונאמר מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים וגו' (שם), הכהונה - שנאמר ברית מלח עולם היא (במדבר י"ח: י"ט), לוויה - שנאמר להיות בריתי את לוי (מלאכי ב' ד), מלכות בית דוד - שנאמר כרתי ברית לכהניך נשבעתי לך ועבדי (תהלים פ"ט ד), ארץ ישראל - שנאמר ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים וגו' (בראשית ט"ז: י"ח). (אוצר המדרשים)

ס. שרח בת אשר היתה מבאי מצרים ומיוצאיה, מבאי מצרים, דכתיב ושרח אחתם (בראשית מו יז), ומבאי הארץ, שנאמר ושם בת אשר שרח (במדבר כו מו), ויוכבד היתה מבאי מצרים ויוצאיה, מבאי מצרים, שנאמר ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי וגו' (במדבר כו נט). יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בחיי יעקב אבינו, ומתו לאחר מיתת משה רבינו, ונבח היה מן הנולדים במצרים, ומת לאחר מיתת משה רבינו, ונקבר הירדן, ולא נותר מהם איש וגו' (במדבר כו סה). (סדר עולם רבא פרק ט)

ק. **וקראת את שמו יצחק**. אמרו בירוש' פ"ק דברכות למה נשתנה שמו של אברהם ושמו של יעקב ושמו של יצחק לא נשתנה אלא אבותן קראו אותן בשמן אבל יצחק הקב"ה קראו יצחק שנאמר וקראת את שמו יצחק. והק' הרב יפה מראה מה זו שאלה אברהם ויעקב היה טעם לשנות שמם אבל יצחק לא היה טעם לשנות שמו ותירץ ע"ש. ותו קשה דאמרו במדרש הביאו בספר אמרי נועם ומפרשים אחרים דאמר הקב"ה לאבות אם ימעטו אות משמם ידלג קץ מצרים ואברהם אע"ה ויעקב אע"ה לא יכלו אמר יצחק קח ש' ותן צ' ישאר רדו עכ"ל וא"כ הרי יצחק נשתנה שמו גם כן. ולזה יש לומר דאינו ניכר השינוי בהברה כי אין הפרש במבטא בין ש' שמאלית לצ' וגם לצחי הלשון בני מערב השינוי הוא דק שאינו ניכר אמנם עדיין קשה דבתורה לא נזכר יצחק כי אם בנביאים וכתובים והיה ראוי שיאמר וקראת שמו יצחק או וקרא את שם בנו וכו' ישחק. ואפשר לישב הכל דשאלת הירוש' הוא במונח זה דיצחק נשתנה שמו מישחק ליצחק ועל זה שאל למה לא נשתנה שם ישחק כלומר דהכתוב בתורה לא הזכיר ישחק אלא בכל התורה כתיב יצחק והשיב דכיון דהקב"ה קרא שמו לא נזכר השנוי ומעיקרא נכתב וקראת את שמו יצחק וכן בכל התורה מאחר שהקב"ה קרא שמו הגם דלצורך גדול למעט גלות מצרים יצחק אע"ה סבר וקביל לא נרמז בתורה כיון שהקב"ה קרא שמו והשינוי הוא מעט מאות לאות ודוק כי קצתי. (נחל קדומים עה"ת בראשית יז כו) ש. **בימי רבן גמליאל רבו האפיקורוסין** וכו' - ברייתא פ' תפלת השחר (ברכות כ"ה:) אמר ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת האפיקורוסים עמד שמואל הקטן ותקנה ואין ספק שמה שהוצרך ר"ג לתקנה היה לפי שבימי רבו האפיקורוסין: וכתב ה"ר מנוח וא"ת א"כ דמפני האפיקורוסים תקנו היה להם להתחיל לאפיקורוסים אל תהי תקוה ויש לומר דאגב אורחיהו אשמועינן דמומר סתמיה אפיקורוס הוא כדאיתא בהוריות [י"א]. אי נמי כדי שימנעו העם להטות אחריהם להמיר ולצאת מכלל הדת תקנו להודיע שאין לומרם תקוה עכ"ל. (כסף משנה שם)

ת. כתב הטור או"ח סימן נו: "ומה שאנו אומרים הקדיש בל' תרגום יש אומרים מפני המלאכים שלא יתקנאו בנו שאנו משבחים שבה נאה כזה וגם שע"י זה הקב"ה נזכר לחורבן הבית וגלות ישראל כדאיתא בפ"ק דברכות בשעה שישאל עונןי אמן יש"ר הקב"ה מנענע בראשו ואומר אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם ומה לו לאב שככה מקלסין אותו בניו ורחקם מעל שלחנו וכביכול שיש דאגה לפניו ואם יבינו המלאכים זה יקטרגו עלינו ע"כ אומרים אותו בלשון שלא יבינו שאינן מכירין ארמית. ור"י פירש הטעם לפי שהיו רגילין לומר אותו אחר הדרשה כדאיתא בשלהי סוטה אמאי קאי עלמא אסידרא דקדושה ואיהא שמה רבא דאגדתא והיו שם עמי הארץ שאינן מכירין אלא ארמית שהוא לשונם לכן נהגו לאומרו בלשון שהכל מבינין בו ולפי פירוש זה יהיה כפשוטו שמה רבא תרגום של שמו הגדול.

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה,
הערות והארות יתקבלו בברכה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com